

KARADENİZ'İN EN ÖNEMLİ METROPOLLERİNDEN SAMSUN'UN MERKEZ İLÇESİ CANIK'IN DEMOGRAFİK YAPISININ SOSYOLOJİK TAHLİLİ*

D. Ali ARSLAN**

ÖZET

Karadeniz Bölgemizin Orta Karadeniz bölümünde, Yeşilirmak ve Kızılırmak deltaları arasında yer alan Samsun ili, yalnızca coğrafi açıdan değil, tarihsel ve toplumsal bakımdan da bölgenin en önemli yerleşim birimlerindedir. Bunun da ötesinde Samsun ilimiz, Türk milletinin yirminci yüzyılın başlarında, dünyanın emperyalist güçlerine karşı verdiği amansız ve onurlu mücadelenin de en önemli sembollerindedir. Bu bağlamda Samsun, Milli Mücadele'deki yeri ile de yakın siyasi ve toplumsal tarihimize açısından hayati bir önem taşır. Canik de, Samsun'un toplumsal ve siyasi yapısı içinde, önemi her geçen gün artmakta olan bir ilçesidir. 2015 yılı TÜİK-ADNKS verilerine göre, 2014 yılı itibarıyla Canik'te toplam 95.560 kişi yaşamaktadır. Bu nüfusun 48.291'ini erkekler ve 47.269'unu kadınlar oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Canik ilçesinin nüfusunun sosyolojik açıdan incelenmesi hedeflenmiştir. Belimleyici bir sosyolojik bakış açısı ile gerçekleştirilecek olan araştırmada, temel veri kaynağı olarak TÜİK verileri kullanılmıştır. Bu veriler, ikincil veri analizi tekniği kullanılarak Canik ilçesinin demografik yapısı, sosyolojik açıdan tahlil edilecektir. Ayrıca, belirlenen hedefler doğrultusunda ortaya konan bulguların Samsun ili ve Türk toplumu geneli içinde ifade ettiği anlam da tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Samsun, Canik, Canik'in Demografik Yapısı, Canik'in Demografik Yapısının Sosyolojik Analizi, Orta Karadeniz Bölgesi, Demografik Yapı.

ABSTRACT

Samsun is located within the Central Black Sea Region. It takes place between Yeşilirmak and Kızılırmak deltas. Samsun province is one of the most important settlements of the region not only geographically, but also historically and socially. Furthermore, Samsun also has a very special place within the Turkish national history. It symbolizes the beginning of the Turkish Independence Movement. Canik is one of the most populous and the most important districts of the Samsun province. According to the Official data of TSI, Canik has a population of 95.560 people within the year of the 2014. The size of

* Bu makale, 15 - 17 Mayıs 2015 tarihinde, Samsun'da, Canik Belediyesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen, Geçmişten Günümüze Şehir ve Çocuk temalı IV. Uluslararası Sempozyumu'nda sunulan "Bir Şehrin Nüfusunun Sosyolojik Analizi: Canik'in Demografik Yapısının Sosyolojik Tahlili" konulu bildiri temel alınarak hazırlanmıştır.

** Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji bölümü öğretim üyesi.

the female population is 47.269 people. The remaining 48.291 are male. The age groups of the 15-19 and 30-34 constitute the largest age group within in the population of Canik.

It has crucial importance to know the demographic structure of society in order to better understanding the social structure of the society and to take better decisions in the future. In light of this determination, it was aimed to analyse demographic structure of Canik within this paper. A sociological perspective was used to realise the aim. Official data of TSI were used as the main data source. The secondary data analysis and the archive research techniques were applied for the analysis.

Keywords: Samsun, Canik, Demographic Structure of Canik, Sociological Analysis of the Demographic Structure of Canik, Samsun, Central Black Sea Region.

Samsun, Orta Karadeniz Bölgesi'nin en önemli yerleşim birimi konumunda ki Samsun, Türkiye'nin en kalabalık illeri arasında ilk 20 içinde yer alır. Kuzeyinde Karadeniz'in yer aldığı bu güzide ilimiz doğuda Ordu, güneyde Amasya ve Tokat, batıda Sinop ve güneybatıda Çorum illeri ile komşudur (Zeybek, 2006). Kızılırmak ve Yeşilirmak nehirlerinin Karadeniz'e döküldüğü deltalar arasında yer alan Samsun ili 9,083 Km²'lik bir yüz ölçümü mevcuttur. Ülkemizin en önemli ve en mümbit ovalarından olan ovalarından Bafra ve Çarşamba ovaları, Samsun ili sınırları içinde yer alır (Samsun Valiliği, 2015).

Kaynak: <http://www.tatilyerleri1.com/wp-content/gallery/samsun-resimleri/samsun-harita.jpg>

Çok zengin bir tarihi mirasa ev sahipliği yapan Samsun'un tarihsel kökleri 8000 yıl öncesine kadar uzanır. Samsun ve havalisi Milli Mücadele yıllarında da son derece önemli roller üstlenmiştir. Bünyesinde on yedi ilçe ve belediye barındıran Samsun (TÜİK, 2014-a) kimi zaman, "Karadeniz'in Baş-

kenti" ve "Atatürk'ün Şehri" olarak da tanımlanır. Siyasal dokusunda sağ siyaset geleneğinin ağır bastığı Samsun ve yöresi, hem toplumsal ve ekonomik açıdan ve hem de, tarihi ve coğrafi açıdan bölgenin en önemli şehirlerindedir. Kıyılarında tipik Karadeniz ikliminin hüküm sürdüğü ilin, iç bölgelerine doğru gidildikçe karasal iklim ağır basmaya başlar.

Kaynak: www.blogcu.com/samsun01

Türkiye İstatistik Kurumu 2013 yılı değerlendirmelerine göre ilde işsizlik oranı % 6,6, işgücüne katılma oranı % 50,5 ve istihdam oranı % 47,2 olarak tahmin edilmektedir. Samsun'un toplam tarımsal alanı 369.241 hektardır. Bunun 275.673 hektarlık kısmı işlenen tarım alanı, geri kalan bölümü ise uzun ömürlü bitkilerle kaplıdır. Başlıca gelir ve geçim kaynakları arasında tarım ve tarıma dayalı sanayi ön plana çıkmaktadır (TÜİK, 2014-a). İlde ticari hayat oldukça canlıdır. Bununla birlikte Bağımsız Devletler Topluluğu ve Türk Cumhuriyetlerine yakınlığına, buna ilaveten deniz, kara, hava ve demir yolu ulaşım imkânlarına rağmen Samsun'un, sanayide hak ettiği seviyelere ulaştığı söylenemez (Samsun Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014). Samsun, 2010 yılı illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 32. Sıradadır (Temiz, 2011).

Kaynak: <https://www.google.com.tr/maps/dir/Samsun/>

2015 yılı TÜİK-ADNKS verilerine göre, 2014 yılı itibariyle Samsun'un nüfusu 1.269.989 kişidir. İlin 2013 yılı nüfusu ise 1.261.810 kişidir. Son bir yıllık süreçte Samsun'un nüfusunda 8179 kişilik bir artış gözlemlenmiştir. Öte yandan, Samsun'un en önemli ilçelerinden biri konumundaki Canik'te ise toplam 95.560 kişi yaşamaktadır. Bu nüfusun 48.291'ini erkekler ve 47.269'unu da kadınlar oluşturmaktadır. İlçenin 2013 yılı nüfusu 93.721'dir (TÜİK, 2014). Bütün bu bulgular 2014 yılında Canik'in nüfusunun, 1839 kişilik bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu ise bir yıllık süreç içinde ilçenin nüfus artış hızının 1,96 olduğuna işaret etmektedir. Samsun'da il bazında yaşanan toplam nüfus artışının yüzde 0,65 olduğu hatırlanırsa, Canik ilçesinde yaşanan nüfus artışının, ilin nüfus artışından 3 kat daha fazla olduğu gerçeği ile karşılaşılır.

2009 yılına kadar Samsun merkeze bağlı bir belde konumunda olan Canik, 2009 yılında Samsun merkezden ayrılmış ve ilçe olmuştur (Canik Belediyesi, 2015). Bu çalışmada, Samsun'un Canik ilçesinin nüfusunun sosyolojik açıdan incelenmesi hedeflendi. Sosyolojik bir bakış açısı (Newman, 2012) ile kaleme alınan çalışmada, temel veri kaynağı olarak TÜİK veri tabanları kullanıldı. Yapısalcı bir yaklaşımla (Giddens, 1992; Haralambos, 1987), betimleyici araştırma türünde (Neuman, 2006-a; Neuman, 2006-b; Güven, 2006) tasarlanan çalışmada, belge taramasına (Denzin, 1986) öncelik verildi. Ağırlıklı olarak arşiv taraması ve ikincil veri analizi (Gilbert, 1994; Gilbert, 1993) tekniğinin kullanıldığı çalışmada, TÜİK'in yanı sıra, öteki kurum ve kuruluşların arşiv, kayıt, belge ve veri setlerinden de faydalanıldı.

1. CANİK'İN DEMOGRAFİK YAPISI

Toplumun temel bileşenlerinden biri nüfustur. Bu bağlamda demografik yapı da, toplumsal yapının varlık şartlarından birini oluşturur. Nüfus yalnızca toplumsal yapının oluşumunda değil, toplumsal değişim sürecinde de oldukça önemli rol oynayan bir toplumsal değişkendir. Ülkemizde ilk nüfusu 1927 yılında yapılmıştır. Bununla birlikte Osmanlı İmparatorluğu döneminde, imparatorluğun kuruluş döneminden itibaren nüfus tespitine yönelik çalışmalara rastlanır (Kongar, 1985: 377-8).

Bütün bu hakikatler, toplumu daha iyi anlayıp çözümleyebilmek için, demografik yapının iyi bilinmesi gerektiğini gerçeğini açıkça ortaya koyar. Bu bilgi politika yapıcılar ve uygulayıcısı konumundaki yöneticilerin isabetli kararlar almasında ve bu kararları hayata geçirmesinde de son derece büyük önem arz eder. Bu çalışmada vurgulanan realiteden hareketle, Canik'in toplumsal yapısının anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşüncesiyle, öncelikli olarak ilçenin nüfus büyüklüğü ve nüfusunda son yıllarda yaşanan değişim incelendi.

Tablo 1'de de görüldüğü gibi bundan 7 yıl önce CANİK'İN nüfusu 86 bin kişi civarında idi. Nüfusun yaklaşık dörtte biri, kırsal alanlarda yaşamakta idi. 7 yıllık süreçte ilçe nüfusu yüzde 10,7 civarında artmıştır. TÜİK verilerinden hareketle ortaya konan bu bulgular ilçenin nüfusunda, bu kısa süreçte önemli artışlar yaşandığını açıkça göstermektedir. Bir yıllık bir süre içeri-

sinde demografik yapıda meydana gelen değişimi anlamak amacıyla, 2013 ve 2014 yılı nüfusu karşılaştırıldığında önemli bir sonuçla karşılaşılır. Tablo da da görüldüğü gibi, son bir yılda yörenin nüfusunda yaşanan değişim ise yüzde 1,96 civarındadır.

Tablo 1: Canik Nüfusunun Yıllara Göre Değişimi

Yıl	Toplam	Şehir	Kır
2008	86.290	65.724	20.566
2009	89.758	69.363	20.395
2010	91.052	70.820	20.232
2011	91.861	71.828	20.033
2012	92.201	72.677	19.524
2013	93.721	93.721	-
2014	95.560	95.560	-

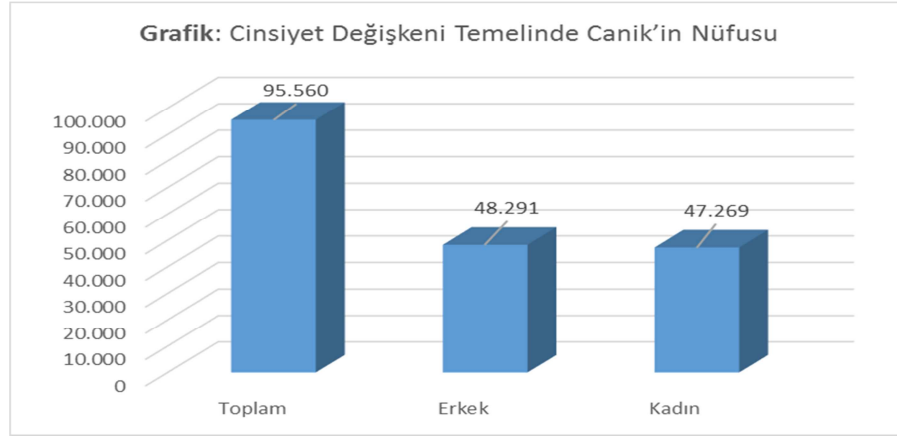
2. CANIK'İN NÜFUSUNUN CİNSİYET GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI (2014):

Bilindiği üzere toplum, iki farklı cinsiyetten bireylerin birlikteliğinden vücut bulmuştur. Bu bağlamda, bir sosyolojik olgu olarak cinsiyet, toplumsal yapıyı anlayıp açıklamakta kullanılabilecek en önemli değişkenlerden biridir. Cinsiyet olgusu, toplumsal hayatında ve özellikle de toplumsal hareketlilik imkânları üzerinde son derece etkilidir. Geçmişten günümüze, hemen her toplum türünde bazı cinsiyete mensup bireyler, toplumsal hayatta daha ön planda ve belirleyici konumda olagelmıştır (Arslan, 2015).

Tablo 2: Cinsiyet Değişkeni Temelinde Canik'in Nüfusu

	Erkek	Kadın
Canik	48.291	47.269
Toplam	95.560	47.269

Grafik 1: Cinsiyet Değişkeni Temelinde Canik'in Nüfusu

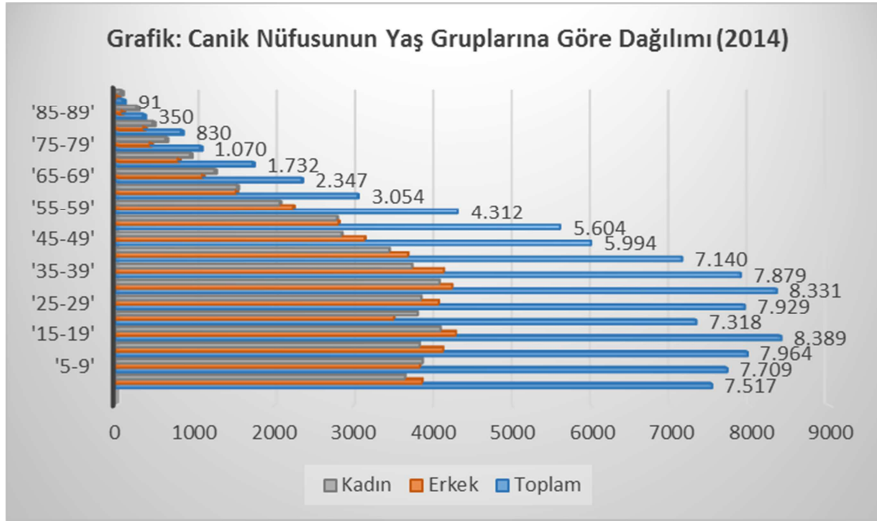
Bu realiteden yola çıkarak çalışmada Canik'in nüfus yapısı, öncelikli olarak cinsiyet değişkeni temelinde incelendi. Tablo 2 ve Grafik 1'de de görüldüğü gibi Canik'in nüfus dengesi erkeklerin lehinedir. Daha net bir ifadeyle, son ADNKS verileri Canik'te yaşayan erkeklerin oranı, kadınların oranından yaklaşık yüzde 2,16 daha fazladır.

3. CANIK'İN NÜFUSUNUN YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI (2014)

Bir diğer çok önemli sosyolojik ve demografik değişken ise yaş faktörüdür. Yaş değişkeni toplumun yapısını anlamak ve açıklamayabilmenin yanı sıra, topluma dair geleceğe yönelik ön deyimlerde bulunabilmek için de hayati derecede önemlidir. Geleceği yönelik ön tahminlerde bulunabilmek ise planlayıcılar, politika yapıcılar ve özellikle de yerel-merkezi siyasi elitler açısından son derece büyük öneme sahiptir.

Tablo 3: Canik Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2014)

Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
'0-4'	7.517	3.867	3.650
'5-9'	7.709	3.838	3.871
'10-14'	7.964	4.131	3.833
'15-19'	8.389	4.291	4.098
'20-24'	7.318	3.510	3.808
'25-29'	7.929	4.075	3.854
'30-34'	8.331	4.246	4.085
'35-39'	7.879	4.140	3.739
'40-44'	7.140	3.688	3.452
'45-49'	5.994	3.143	2.851
'50-54'	5.604	2.812	2.792
'55-59'	4.312	2.240	2.072
'60-64'	3.054	1.521	1.533
'65-69'	2.347	1.096	1.251
'70-74'	1.732	790	942
'75-79'	1.070	437	633
'80-84'	830	359	471
'85-89'	350	83	267
'90+'	91	24	67
Toplam	95.560	48.291	47.269

Grafik 2: Canik'in Nüfusunun Yaş Gruplarına Dağılımı

Bu saptamaların ışığında Canik'in nüfusu, yaş grupları temelinde incelendiğinde, son derece önemli bulgularla karşılaşılır. Tablo 3 ve Grafik 2'de görüldüğü gibi 15-19 ve 30-34 yaş grubundan bireyler, ilçe nüfusu içinde en büyük yaş dilimini oluşturur. Araştırmada dikkat çeken bir bulgu ise son yirmi yıldır ilçede doğum oranlarında, sürekli bir gerileme yaşandığı gerçeğidir. Bununla birlikte, son yıllarda doğum oranlarında yaşanan düşüşe rağmen, son 7 yıllık süreçte ilçe nüfusun sınırlı da olsa artmıştır. Grafik 2'de sergilenen bulgular, son yıllarda, özellikle de 2008'den bugüne Canik'te gözlemlenen bu nüfus artışında, doğum dışı faktörlerin belirleyici rol oynadığına işaret etmektedir. Bu faktörlerin başında ise hiç kuşkusuz göç olgusu gelmektedir.

Araştırmada dikkat çeken bir başka önemli bulgu ise Canik nüfus yapısı içinde, 40 yaş sonrası bireylerin oluşturduğu yaş gruplarının oranlarında düzenli ve kademeli bir azalma eğiliminin varlığıdır. Tablo 3 ve Grafik 2'de net bir şekilde gözlemlenebilen bu durum, bir bakıma ilçenin nüfusunun genç ve dinamik olduğunun bir göstergesi olarak da kabul edilebilir.

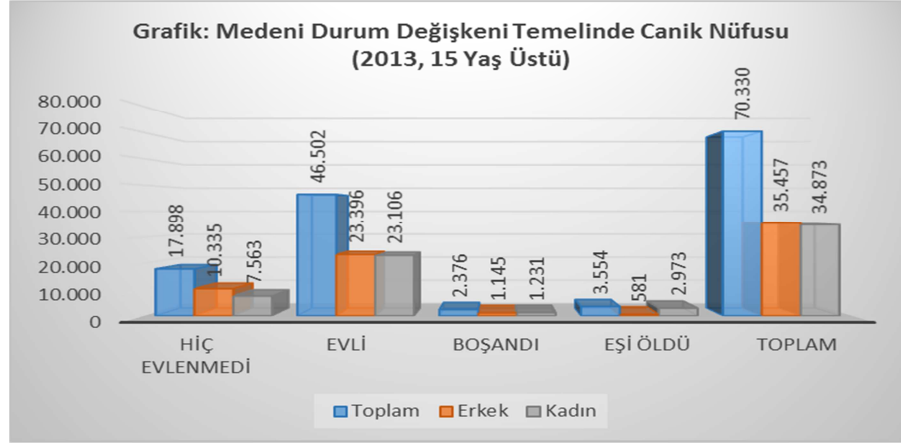
4. MEDENİ DURUM

Tablo 4: Medeni Durum Değişkeni Temelinde Canik Nüfusu (2013, 15 Yaş Üstü)

Medeni durum	Toplam	Erkek	Kadın
Hiç evlenmedi	17.898	10.335	7.563
Evli	46.502	23.396	23.106
Boşandı	2.376	1.145	1.231
Eşi öldü	3.554	581	2.973
Toplam	70.330	35.457	34.873

Sosyolojik araştırmalarda üzerinde önemle durulan bir diğer sosyolojik olgu ise medeni durumdur. Medeni durum değişkeni araştırmacılara hem toplumun genel sosyal yapısına dair ve hem de aile yapısındaki eğilimlere dair son derece önemli ipuçları sunar.

Grafik 3: Canik'te Yaşayanların Medeni Durumu

Bu hakikatlerin ışığında çalışmada Canik nüfusunun, medeni durum değişkeni temelinde sergilediği görünüm de incelendi. Tablo 4 ve Grafik 3'te görüldüğü gibi ilçenin demografik yapısı içinde evli bireyler büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Burada yeri gelmişken vurgulanması gerekli görülen bir husus ise çalışmanın kaleme alındığı zaman diliminde (2015 yılı Nisan ayı başı itibariyle), TÜİK'in 2014 yılına dair ADNKS verilerinin detaylarının henüz açıklamamış olduğu gerçeğidir.

Tablo 5: Türkiye'de Cinsiyete ve Yaşa Göre Beklenen Yaşam Süresi, 2013

Yaş	Seçilmiş yaşlardaki beklenen yaşam süresi		
	Toplam	Erkek	Kadın
0	76,3	73,7	79,4
15	62,8	60,1	65,8
50	29,2	27,0	31,8
65	16,7	14,9	18,5

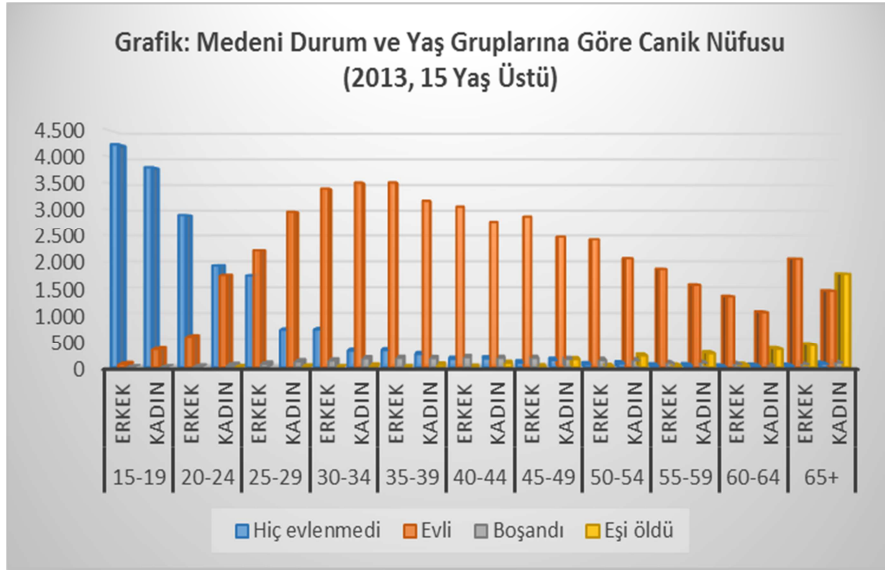
Kaynak: TÜİK, (2015), <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18522>

Çalışmada en güncel veriler kullanılmıştır, ancak yukarıda belirtilen mücbir sebeplerden dolayı bazen 2014 yılı ve bazen de 2013 yılı verileri kullanılmıştır. 2013 yılı itibariyle, Canik'te yaşayan boşanmış bireylerin oranı ise yüzde 3,38'i bulmaktadır. Bu konuda dikkat çeken bir bulgu ise Canik'te boşanmış kadınların, boşanmış erkeklerden daha fazla olduğu gerçeğidir. Tablo 6 ve Grafik 3'te de görüldüğü gibi, boşanmış kadınların oranı, boşanmış erkeklerden yaklaşık yüzde 7,5 oranında daha fazladır.

Öte yandan eşi ölmüş bireyler arasında kadınların sayısının fazlalığı, ilçede kadınların ortalama ömürlerinin erkeklerden daha uzun olduğuna işaret etmektedir. Tablo 5'te de görüldüğü gibi, Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2013 yılı itibariyle, Türkiye geneli için ortalama ömür toplamda 76,3, erkeklerde 73,7 ve kadınlarda 79,4 yıldır. Canik'in nüfus piramidi incelendiğinde, 60 ve yukarısı yaş grupları içinde kadınların ağırlıkta olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Bu durum yukarıdaki bulgularla birlikte değerlendirildiğinde, Canik'te de kadınların ortalama yaşam süresinin, Türkiye'deki genel duruma paralel bir doğrultuda, erkeklerin yaşam sürelerinin bir hayli üzerinde olduğu gerçeği ile karşılaşılır.

Tablo 6: Medeni Durum ve Yaş Gruplarına Göre Canik Nüfusu (2013, 15 Yaş Üstü)

Yaş grubu	Cinsiyet	Hiç evlenmedi	Evli	Boşandı	Eşi öldü	Toplam
15-19	Erkek	4.233	65	1		4.299
	Kadın	3.801	348	1		4.150
20-24	Erkek	2.896	590	17		3.503
	Kadın	1.930	1.749	48	4	3.731
25-29	Erkek	1.742	2.216	71		4.029
	Kadın	724	2.958	117	14	3.813
30-34	Erkek	732	3.397	133	3	4.265
	Kadın	317	3.510	174	35	4.036
35-39	Erkek	327	3.514	180	2	4.023
	Kadın	253	3.166	177	54	3.650
40-44	Erkek	162	3.057	197	11	3.427
	Kadın	172	2.765	180	88	3.205
45-49	Erkek	96	2.866	181	19	3.162
	Kadın	144	2.472	161	158	2.935
50-54	Erkek	60	2.422	144	27	2.653
	Kadın	77	2.066	137	227	2.507
55-59	Erkek	39	1.864	85	35	2.023
	Kadın	41	1.566	94	270	1.971
60-64	Erkek	17	1.348	66	52	1.483
	Kadın	31	1.051	43	351	1.476
65+	Erkek	31	2.057	70	432	2.590
	Kadın	73	1.455	99	1.772	3.399
	Toplam	17.898	46.502	2.376	3.554	70.330

Grafik 4: Canik'in Nüfusunun Medeni Durum ve Yaş Gruplarına Dağılımı

Öte yandan, medeni duruma dair bulgular, yaş grupları temelinde ayrıntılı olarak incelendiğinde de son derece önemli sonuçlarla karşılaşılır. Tablo 6 ve Grafik 4'te de görüldüğü gibi, Canik'te yaşayan 15 yaş üzeri bireylerde boşanma olayları en sık 40-44 yaş grubunda gözlemlenmektedir. Canik nüfusu içindeki boşanmış 2376 kişinin 197'si bu yaş grubundan bireylerdir. Bir başka tabirle, bu yaş aralığındaki bireyler Canik'teki boşanmış bireylerin yüzde 8,3'ten fazlasını oluşturmaktadır. Bu hususta Canik'e dair dikkat çeken bir başka önemli bulgu da, 15-34 yaş arası bütün yaş gruplarında, boşanmış kadınların oranı erkeklerden çok daha fazladır. Bu yaş grubu bir kırılma noktası oluşturmakta ve 45 yaş sonrası başlayıp 55 yaşına kadar olan bütün yaş gruplarında ise erkeklerin oransal ağırlığı dikkat çekmektedir.

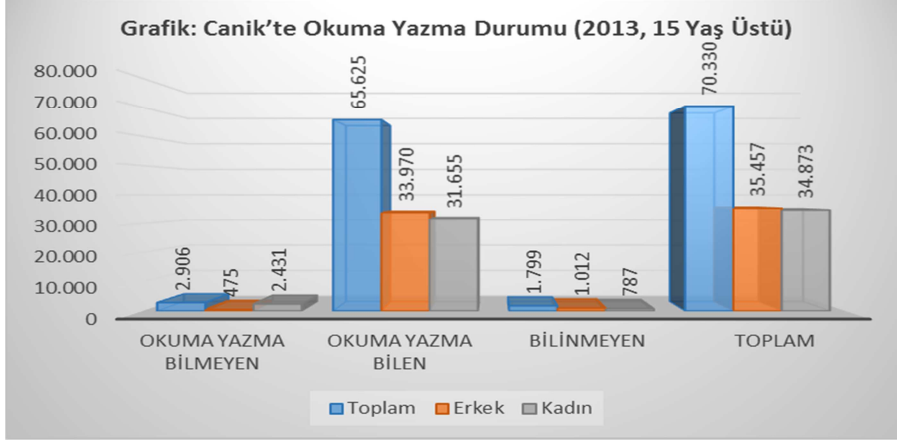
5. OKUMA-YAZMA DURUMU

Toplumların sosyal dokularını anlayıp, toplumsal yapıyı açıklamada üzerinde önemle durulan bir diğer sosyolojik değişken ise eğitim faktörüdür. Eğitim denildiğinde ise öncelikli olarak akla okuma yazma durumu gelir. Toplumların gelişmişlik düzeyinde yaşanan artışa paralel olarak, okuma yazma bilmeyenlerin genel nüfus içindeki oranı da her geçen gün azalmaktadır (Kongar, 1985). Bununla birlikte üçüncü bin yılın ilk çeyreğinin yaşandığı günümüz şartlarında, okuma-yazmanın bir toplumsal sorun olarak halen varlığını sürdürmesi için ayrı bir boyutunu oluşturur. Bu tespitlerin ışığında, Canik'in toplumsal yapısını ve yaşadığı sosyolojik değişimin boyutlarını daha iyi anlayabilmek için, ilçenin demografik yapısı, bireylerin okuma-yazma bilme durumları dikkate alınarak incelendi.

Tablo 7: Canik'te Okuma Yazma Durumu (2013, 15 Yaş Üstü)

Okuma yazma durumu	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	2.906	475	2.431
Okuma yazma bilen	65.625	33.970	31.655
Bilinmeyen	1.799	1.012	787
Toplam	70.330	35.457	34.873

Grafik 5: Canik'te Okuma Yazma Durumu

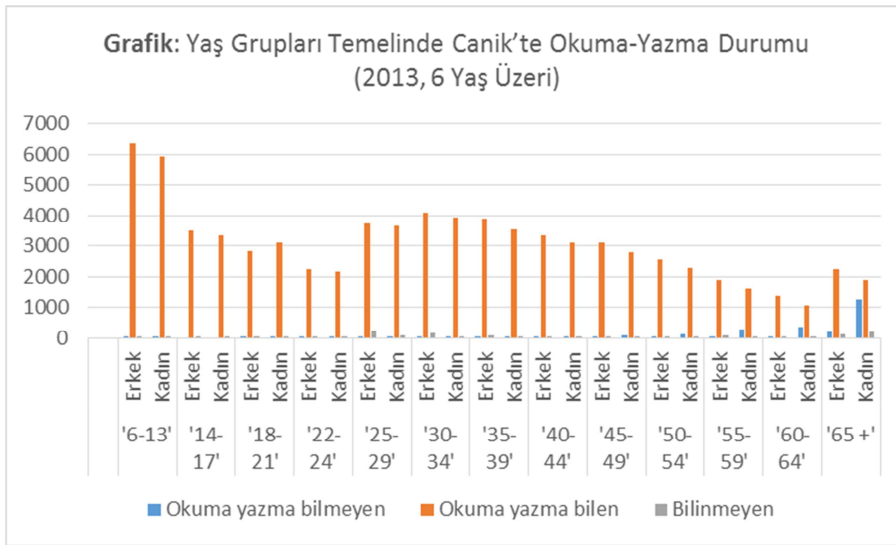
Tablo 7 ve Grafik 5'te de görüldüğü gibi, Canik'te okur-yazarlık oranları bir hayli yüksektir. Daha net bir ifadeyle Canik nüfusu içinde, okul çağına gelmiş olup da okuma-yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 4,1 civarındadır. Buna ilaveten, hakkında bilgi bulunmayan bireylerin de büyük çoğunluğunun okur-yazar olmayacağı gerçeği dikkate alındığında, Canik'te okur-yazarlık oranının yaklaşık yüzde 93,3 civarında olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 8: Yaş Grupları Temelinde Canik'te Okuma-Yazma Durumu (2013, 6 Yaş Üzeri)

Yaş grubu	Cinsiyet	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen	Bilinmeyen	Toplam
'6-13'	Erkek	1	6.353	3	6.357
	Kadın	2	5.933	7	5.942
'14-17'	Erkek		3.518	3	3.521
	Kadın		3.360	7	3.367
'18-21'	Erkek	12	2.827	10	2.849
	Kadın	13	3.101	18	3.132
'22-24'	Erkek	14	2.262	59	2.335
	Kadın	18	2.176	49	2.243
'25-29'	Erkek	33	3.754	242	4.029

	Kadın	55	3.664	94	3.813
'30-34'	Erkek	21	4.078	166	4.265
	Kadın	45	3.923	68	4.036
'35-39'	Erkek	22	3.905	96	4.023
	Kadın	46	3.546	58	3.650
'40-44'	Erkek	28	3.337	62	3.427
	Kadın	66	3.105	34	3.205
'45-49'	Erkek	17	3.102	43	3.162
	Kadın	98	2.786	51	2.935
'50-54'	Erkek	26	2.556	71	2.653
	Kadın	151	2.278	78	2.507
'55-59'	Erkek	37	1.902	84	2.023
	Kadın	293	1.609	69	1.971
'60-64'	Erkek	43	1.385	55	1.483
	Kadın	355	1.060	61	1.476
'65 +'	Erkek	222	2.247	121	2.590
	Kadın	1.291	1.906	202	3.399
	Toplam	2.909	79.673	1.811	84.393

Grafik 6: Yaş Grupları Temelinde Canik'te Okuma Yazma Durumu

Öte yandan, okuma-yazmaya dair bulgular, cinsiyet ve yaş grubu değişkeni temelinde çapraz olarak incelendiğinde, bu hususta çok daha detaylı ve manidar sonuçlara ulaşılır. Tablo 8 ve Grafik 6'daki bulgular incelendiğinde, okuma yazması olmayan bireyler arasında en yüksek oranı 65 yaş üzeri

bireylerin oluşturduğu görülür. Bu hususta en büyük sorunu ise kadınlar yaşamaktadır. Daha net bir ifadeyle 65 yaş üzerindeki okuma yazması olmayan bireyler arasında kadınların oranı kat be kat daha fazladır. Bunun da ötesinde, hemen her yaş grubunda, Canik'te okuma-yazma bilmeyen kadınların oranı erkeklerden daha yüksek olması dikkat çekmektedir.

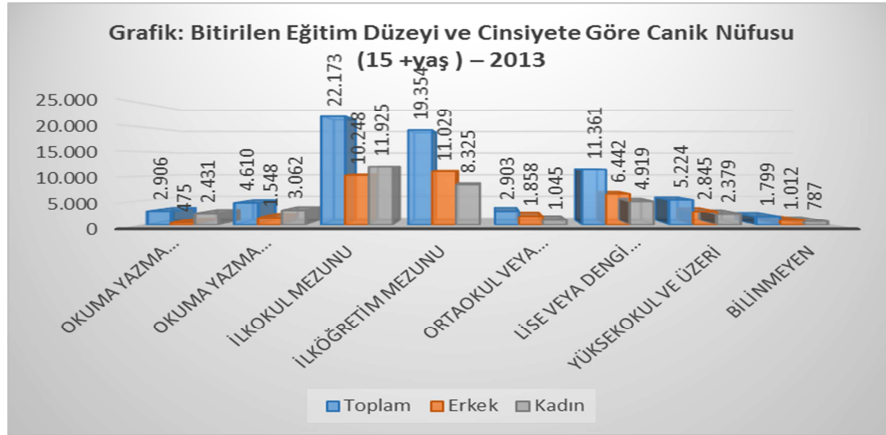
6. EĞİTİM SEVİYESİ

Bilindiği üzere eskiden eğitim denildiğine ilk akla okur-yazarlık oranları gelirdi. Oysa günümüzde, bu konuda en önemli toplumsal olgu, bireylerin eğitim seviyesidir. Eğitim olgusu herkesi yakından ilgilendiren son derece önemli bir sosyolojik olgudur. Bu bağlamda ilk akla gelen bireylerin aldıkları eğitimin miktarıdır. Bununla birlikte günümüz toplumlarında, bireylerin aldıkları eğitimin niteliksel durumunun, en az niceliksel özellikleri kadar önem arz ettiği gerçeği de gözden uzak tutulmamalıdır.

Tablo 9: Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Canik Nüfusu (15 +yaş) – 2013

Bitirilen eğitim düzeyi	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	2.906	475	2.431
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	4.610	1.548	3.062
İlkokul mezunu	22.173	10.248	11.925
İlköğretim mezunu	19.354	11.029	8.325
Ortaokul veya dengi okul mezunu	2.903	1.858	1.045
Lise veya dengi okul mezunu	11.361	6.442	4.919
Yüksekokul ve üzeri	5.224	2.845	2.379
Bilinmeyen	1.799	1.012	787
Toplam	70.330	35.457	34.873

Grafik 7: Eğitim Seviyesi ve Cinsiyete Göre Canik'in Nüfusu

Bu tespitleri dikkate alarak Canik'in demografik yapısı, ilçede yaşayan bireylerin eğitim seviyesi temelinde de incelendi. Canik'in nüfusu eğitim de-

ğişkeni esas alınarak analiz edildiğinde çok çarpıcı bulgularla karşılaşılır. Tablo 9 ve Grafik 7 incelendiğinde ilk dikkat çeken husus, dezavantajlı eğitim gruplarında ağırlığı kadınların oluşturduğu gerçeğidir. Buna karşın avantajlı eğitim gruplarında ise erkekler lehine bir durumla karşılaşılır. Daha net bir ifadeyle, ilçe genelinde okuma yazma bilmeyenlerin yüzde 83,65'ini kadınlar oluşturmaktadır. Okur-yazar fakat bir okul bitirmemiş nüfus içinde ise kadınların oranı yine 66,4'ü aşar. Yalnızca ilköğretim eğitimi almış olanlar incelendiğinde de farklı bir manzara ile karşılaşılmaz: İlçe genelinde yalnızca ilköğretim mezun olmuş bireylerin arasında kadınların oranı yüzde 53,78'den daha fazladır.

Tablo 10: Eğitim Düzeyi, Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Canik Nüfusu (15 +yaş, 2013)

Yaş grubu	Cinsiyet	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen	İlkokul mezunu	İlköğretim	Ortaokul	Lise veya dengi okul	Yükseköğretim fakülte	Yüksek lisans	Doktora	Bilinmeyen	Toplam
'6-13'	Erkek	1	6.330		23						3	6.357
	Kadın	2	5.904		29						7	5.942
'14-17'	Erkek		204		3.294		20				3	3.521
	Kadın		208		3.121		31				7	3.367
'18-21'	Erkek	12	86		1.564		1.101	76			10	2.849
	Kadın	13	159		1.452		1.319	171			18	3.132
'22-24'	Erkek	14	74		1.181		684	317	6		59	2.335
	Kadın	18	111		940		642	477	6		49	2.243
'25-29'	Erkek	33	111	433	1.462		1.129	590	29		242	4.029
	Kadın	55	131	863	1.150		863	625	31	1	94	3.813
'30-34'	Erkek	21	74	1.073	1.103	310	999	468	47	4	166	4.265
	Kadın	45	93	1.801	603	245	711	436	30	4	68	4.036
'35-39'	Erkek	22	55	1.314	1.017	277	821	386	30	5	96	4.023
	Kadın	46	80	1.798	619	207	564	251	17	10	58	3.650
'40-44'	Erkek	28	31	1.213	860	365	552	291	20	5	62	3.427
	Kadın	66	104	1.744	542	229	334	140	8	4	34	3.205
'45-49'	Erkek	17	52	1.288	764	339	423	215	14	7	43	3.162
	Kadın	98	194	1.736	374	173	239	64	3	3	51	2.935
'50-54'	Erkek	26	60	1.410	360	231	351	134	6	4	71	2.653
	Kadın	151	268	1.539	191	106	136	36		2	78	2.507
'55-59'	Erkek	37	103	1.232	133	162	187	80	4	1	84	2.023
	Kadın	293	370	1.055	57	48	48	29	2		69	1.971
'60-64'	Erkek	43	163	933	43	85	101	51	7	2	55	1.483
	Kadın	355	390	604	9	20	17	20			61	1.476

Canik'in Demografik Yapısının Sosyolojik Tahlili

'65 +'	Erkek	222	665	1.352	21	89	74	42	2	2	121	2.590
	Kadın	1.291	1.073	785	7	17	15	7	1	1	202	3.399
	Toplam	2.909	17.093	22.173	20.919	2.903	11.361	4.906	263	55	1.811	84.393

Özetle, toplumsal hayatta erkek egemen bir yapının (Newman, 2012) yansımalarını, Canik'te de gözlemlemek mümkündür. Daha net bir anlatımla, avantajlı sayılabilecek eğitim kategorilerinde Canik'in toplumsal yapısı içinde, erkeklerin açık bir üstünlüğü gözlemlenir. Tablo 10'da da açık bir şekilde sergilendiği üzere, ilçe genelinde lise ve dengi okul mezunlarının yüzde 56,7'sini erkekler oluşturur. Üniversite mezunları arasında erkeklerin oranı ise yüzde 54,4'ü aşar. Aslında kadınlar aleyhine yaşanan bu durum, sadece Canik ilçesine özgü olan bir durum değildir. Günümüz Türkiye'si koşullarında, ülkenin dört bir yanında aynı kanayan yarayı gözlemlemek mümkündür (Arslan, 2014).

Daha net bir ifadeyle günümüz toplumlarının büyük çoğunluğunda, eğitim düzeyi arttıkça, kadınların eğitim imkânlarından aldığı payda ciddi bir azalma gözlemlenmektedir. Bu durumu sadece Türkiye genelinde veya Canik'te değil, gelişmekte olan toplumların neredeyse tamamından gözlemlemek mümkündür. Konu Canik özelinde ele alındığında ise ilçede eğitim fırsatları konusunda erkekler, kadınlara kıyasla daha ayrıcalıklı ve avantajlı durumdadırlar.

7. CANIK'IN GÖÇ ALDIĞI İLLER

Sosyolojik araştırmalarda sıkça belirtildiği üzere göç evrensel bir toplumsal olgudur. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de insanlar, birçok sebepten dolayı, doğduğu toprakları bırakıp başka coğrafyalara göç etmeye devam etmektedir. Bu sebepler bazen kuraklık, işsizlik, bazen alt yapı ve barınma yetersizlikleri şeklinde varlık gösterebilirken; bazen de kız kaçırma, kan davası gibi kültürel sebeplerden kaynaklanabilirken. Göç olayına bazen de salgın hastalıklar, iç savaşlar, doğal afetler, zorunlu iskân politikaları gibi sebeplere bağlı olarak gerçekleşebilmektedir.

Tablo 11: Samsun'un Nüfusu ve Net Göç Hızı (2014)

İl	ADNKS 2014 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
Samsun	1.269.989	41.057	44.519	-3.462	-2,72

Öte yandan göç olayı, ülkenin kendi sınırları içinde nüfus devinimi anlamına gelen iç göç şeklinde olabileceği gibi, ülkeler arasında demografik hareketlilik anlamına gelen dış göç şeklinde de olabilmektedir. Göç olgusunu bütün boyutlarıyla ülkemizde de gözlemlemek mümkündür. Özellikle iç göç halen, olanca ağırlığıyla toplumsal yapımızın yadsınamaz bir gerçeği olarak varlığını devam ettirmektedir.

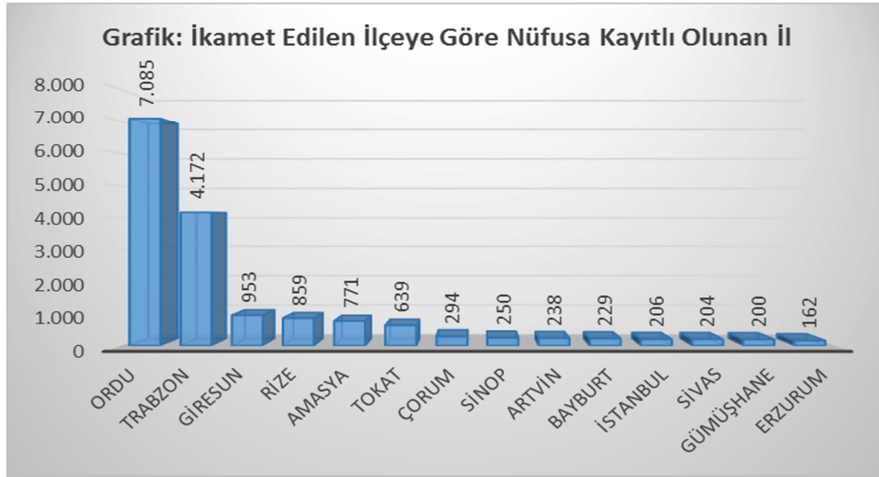
Nüfus büyüklüğü ve gelişmişlik seviyesi bakımından, Karadeniz bölgesinin önemli illerinden biri konumundaki Samsun ise aldığından fazla göç veren illerimizden biridir. Tablo 11'de de görüldüğü Samsun ilimiz 2013

yılında aldığından daha fazla göç vermiştir. Bulgular bu süreçte Samsun'da yaşanan net göç hızının yüzde -2,72 civarında olduğunu göstermektedir.

Tablo 12: İkamet Edilen İlçeye Göre Nüfusa Kayıtlı Olunan İl – 2014 (İlk 15 İl)

	Canik
Samsun	76.199
Ordu	7.085
Trabzon	4.172
Giresun	953
Rize	859
Amasya	771
Tokat	639
Çorum	294
Sinop	250
Artvin	238
Bayburt	229
İstanbul	206
Sivas	204
Gümüşhane	200
Erzurum	162

Grafik 8: Canik'in Nüfusunun Samsun Dışında Kayıtlı Olduğu İller

Samsun, önemli ilçelerinden biri olan Canik'te de, yurdumuzun farklı yörelerinden gelmiş bireyler yaşamaktadır. Tablo 12 ve Grafik 8'de, Canik'e en çok göç veren ilk 15 ile yer verilmiştir. 2013 yılı TÜİK verileri esas alındığında Canik'e en yoğun göçün Ordu ilinden geldiği görülür. Ordu'yu ise Karadeniz bölgesinin önemli illerinden biri olan Trabzon izler. Canik'e göç

veren iller arasında üçüncü sırayı ise Giresun alır. Canik'e göç veren ilk 15 ilin 10'unun Karadeniz bölgesinden iller olması son derece önemli ve anlamlıdır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Araştırmada, nüfus bakımından Türkiye'nin ve Karadeniz bölgesinin en önemli illerinden biri olan Samsun'un, en önemli ilçelerinden biri Canik'in demografik yapısı sosyolojik açıdan incelendi. Yapısalcı bir yaklaşımla, betimleyici türden bir sosyolojik araştırma şeklinde gerçekleştirilen çalışmada, temel veri kaynağı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi kullanıldı. Araştırmada özellikle 2014 ve 2013 TÜİK verileri kullanıldı.

Bulgular, son beş yıllık süreç içinde yörenin nüfusunda, yüzde 5'e yakın bir artış olduğuna işaret etmektedir. Son bir yılda ise yörenin nüfusunda, yüzde 1,96 civarında bir artış yaşanmıştır. Canik'in nüfus yapısı cinsiyet değişkeni temelinde incelendiğinde, kadın ve erkekler arasında dengeli bir dağılım gözlemlenir. Bununla birlikte, Canik'in nüfus yapısı içinde erkeklerin oranı, kısmen de olsa kadınlardan daha fazladır. İlçede, 15-19 ve 30-34 yaş grubundan gençler en büyük nüfus grubunu oluşturmaktadır. Nüfus piramidi, son 20 yıllık süreç içinde, doğum oranlarında kademeli ve düzenli bir azalışa işaret etmektedir.

Medeni durum temelinde yörenin demografik yapısı incelendiğinde, evli bireylerin, ilçenin demografik yapısı içinde büyük bir çoğunluğu oluşturduğu görülür. Öte yandan ilçede, boşanmış kadınların oranı, boşanmış erkeklerden daha fazladır. İlçede okur-yazarlık oranı oldukça yüksektir. Okuma yazma bilmeyenlerin büyük çoğunluğunu, ileri yaş gruplarındaki bireylerin oluşturdukları dikkate alındığında, kısa vadede okur-yazarlık oranlarının daha da artacağı düşünülmektedir.

Yörenin eğitim seviyesi incelendiğinde, kadınların erkeklere kıyasla daha az eğitilmiş olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Okur-yazar olmayan, okur-yazar ve ilkokul mezunu gibi dezavantajlı toplum kesimlerinden bireylerin çoğunluğunu kadınlar oluştururlar. Buna karşın üniversite mezunları gibi avantajlı gruplarda ise erkeklerin ağırlığı göze çarpar. Öte yandan Canik, yurdun farklı yörelerinde göç almaktadır. Bununla birlikte Canik'e en çok göç veren 10 il Karadeniz Bölgesi illeridir.

KAYNAKÇA

- AHMAD, F. (1993). *The Making of Modern Turkey*. London: Routledge.
- AKBULUT, Ö. (2006-a). *Seçim sonuçlarının değerlendirilmesi 1963 yılı raporu*. TODAİE-YERELNET, 07.02.2006
- ARSLAN, D.A. (2015-a). Üçüncü bin yılda Adana milletvekilleri. *International Journal of Human Sciences - Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 12-1, 582-625.
- ARSLAN, D.A. (vd.) (2015-b). Çok partili dönem Türk siyasi tarihinde Bitlis milletvekilleri. *Akademik Bakış, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk*

- Dünyası Kırgız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 47, 71-97.
- ARSLAN, D. A. ve Arslan, G. (2014). Çok partili dönem Tokat milletvekillerinin sosyolojik profilleri, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 43, 117-150.
- ARSLAN, D. A. (2013-a). *Sosyoloji: Günlük yaşamın mimarisini keşfetmek*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- ARSLAN, D.A. (2012-b). *Sosyoloji ve yöntem yazıları*. Ankara: Kalkan Matbaacılık.
- ARSLAN, D.A. (2006-b). 1960 ihtilali sonrası ilk yerel seçimlerden, 1980 darbesi sonrası ilk yerel seçimleri kapsayan süreçte, yerel seçim sonuçları temelinde Samsun'un siyasi yapısı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi (International Journal of Human Sciences)*, 3-2, 1-25.
- ARSLAN, D.A. (2006-b). Yerel seçim sonuçları temelinde Samsun'un siyasi yapısı. *Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumu*, Samsun Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Eğitim Dairesi Başkanlığı, Samsun, 4-6 Mayıs 2006.
- ARSLAN, D.A. (2006-c). Samsun'da yerel seçimler ve siyaset: 1973'ten günümüze, yerel seçim sonuçları temelinde Samsun'un siyasi yapısı. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 3-10, 76-106.
- CANİK BELEDİYESİ (2015). Canik ilçe coğrafyası, 21.3.2015, <http://www.canik.bel.tr/canikdetay.asp?id=15287&katid=58>
- DENZIN, N. K. (1984). *Sociological methods*. London: McGraw-Hill.
- GIDDENS, A. (1992) *Human societies*. Oxford: Polity Press.
- GILBERT, N. (1997). *Analysing tabular data*. London: Sage.
- GILBERT, N. (1994). *Researching social life*. London: Sage.
- GÜVEN, S. (2006). *Toplumbiliminde araştırma yöntemleri*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- HARALAMBOS, M. (1987). *Sociology: Themes and perspectives*. London: Bell & Hyman
- KONGAR, E. (1986). *Türkiye üzerine araştırmalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KONGAR, E. (1985). *İmparatorluktan günümüze Türkiye'nin toplumsal yapısı 1*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KONGAR, E. (1985). *İmparatorluktan günümüze Türkiye'nin toplumsal yapısı 2*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- NEUMAN, W. L. (2006-a). *Toplumsal araştırma yöntemleri 1: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. İstanbul: Yayın Odası.
- NEUMAN, W. L. (2006-b). *Toplumsal araştırma yöntemleri 2: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. İstanbul: Yayın Odası.
- NEWMAN, D. M. (2012). *Sociology: Exploring the architecture of everyday life*. London: Sage.
- SAMSUN VALİLİĞİ (2015). Samsun Şehri. 21.3.2015, <http://www.samsun.gov.tr/>
- SAMSUN ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ (2014). *Samsun ili 2013 yılı çevre durum raporu*. Samsun: Samsun Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.
- TEMİZ, M. (2011). Düzey 2 sınıflandırmasında bölge içi gelişmişlik farklılıkları: TRB1 örneği. *Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı*, 22-23 Eylül 2011 Malatya.

- TÜİK (2015). *Canik 2014 nüfusu*, 18.3.2015,
<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>
- TÜİK (2015). Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni: Hayat Tabloları 2013,
26.02.2015, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18522>
- TÜİK (2014). *Canik 2013 nüfusu*, 11.12.2014,
<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>
- TÜİK (2014). *Seçilmiş göstergelerle Samsun 2013*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- ZEYBEK, H. İ. (2006). Sosyo-ekonomik kriterlere göre Samsun ilinin, Karadeniz coğrafi bölgesi ve Türkiye'deki yeri. Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumu, 4-6 Mayıs 2006, Samsun: Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı.